

Іванна-Марія КОВАЛЬ

здобувачка освітньо-професійної програми

«Професійна освіта», ЗУНУ

Науковий керівник – к.е.н., доцент, доцент кафедри
менеджменту, публічного управління та персоналу ЗУНУ

Тамара ПОПОВИЧ

ЛІДЕРСТВО ЯК СУЧАСНА УПРАВЛІНСЬКА КОНЦЕПЦІЯ В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У сучасних умовах трансформаційних змін системи освіти, підвищення її якості та адаптації до вимог ринку праці особливого значення набуває роль керівника закладу освіти. Саме від його лідерських якостей, професійної компетентності, здатності до інноваційного мислення й ефективного управління залежить успішність діяльності закладу, якість освітнього процесу та мотивація педагогічного колективу.

Основними причинами, що зумовлюють актуальність лідерства в освітньому середовищі, є потреба у швидкому реагуванні на зміни, реалізації нових освітніх стандартів, формуванні культури інновацій та підвищенні професійної автономії педагогічних працівників. Зміст зазначених причин полягає в наступному:

лідерство стає важливою відповіддю на виклики реформування системи освіти, які вимагають не лише адміністративного управління, а й натхненного керівництва, що мотивує колектив до досягнення високих результатів;

лідерство є каталізатором командної взаємодії та формування позитивного мікроклімату в закладі освіти. Саме лідер здатний об'єднувати колектив навколо спільної мети, залучати до процесу прийняття рішень, підтримувати культуру співробітництва;

в умовах діджиталізації та інтеграції нових технологій в освітній процес, ефективний керівник має бути не лише адміністратором, а візіонером-ініціатором змін, здатним адаптувати стратегії розвитку закладу відповідно до викликів часу;

сучасна парадигма управління освітою зміщується від авторитарного до партнерського підходу, де лідерство ґрунтується на довірі, відкритій комунікації та залученні всіх учасників освітнього процесу та посилення змісту освіти.

Лідерство в освіті має низку специфічних особливостей. Передусім, воно базується на гуманістичних цінностях, таких як розвиток особистості, академічна доброчесність, інклюзивність та соціальна відповідальність. Освітній лідер діє переважно через особистий приклад – його професіоналізм, відданість справі, культура спілкування формують модель поведінки для педагогів і здобувачів освіти. Також характерною ознакою лідерства в освіті є командна модель управління, що передбачає активну участь педагогічного колективу в ухваленні рішень, підтримку горизонтальної комунікації та створення умов для професійного зростання працівників [3]. (Рис. 1).

Рис. 1. Особливості освітнього лідерства

Важливою складовою сучасного освітнього лідерства є високий рівень емоційного інтелекту та емпатії, що забезпечує ефективне управління в умовах психологічної складності колективу. Окрім того, лідер у сфері освіти орієнтується на

інноваційність, постійний розвиток освітнього процесу, впровадження нових технологій, активну співпрацю із зовнішніми партнерами – зокрема, у закладах професійної освіти важливою є взаємодія з роботодавцями та представниками галузі.

Водночас, як зазначають дослідники [2], не зважаючи на стратегічну роль лідерства в управлінні освітнім закладом, його реалізація нерідко стикається з низкою викликів та обмежень, які знижують загальну результативність системи управління, ускладнюють процеси реалізації управлінських рішень, викликають опір у впровадженні змін тощо. До найбільш суттєвих обмежувальних чинників, що впливають на ефективність лідерських практик в освіті, можна віднести: інституційно-організаційні; кадрові обмеження; соціально-психологічні; зовнішні виклики. Характер впливу обмежувальних чинників на ефективність освітнього лідерства проілюстровано на рис. 2.

Рис. 2. Обмеження та виклики, що впливають на ефективність лідерства в освіті

В рамках особистісних якостей керівника ефективна реалізація його лідерських функцій може мати власні обмеження. Так, у сформованій Концепції особистісних обмежень М. Вудкока

та Д. Френсиса [1], до таких обмежень віднесено: «Невміння управляти собою. Розмиті особисті цінності. Недостатньо визначені особисті цілі. Зупинений саморозвиток. Недостатні навички вирішувати проблеми. Недостатність творчого підходу. Невміння впливати на людей. Недостатнє розуміння сучасних особливостей управлінської праці. Слабкі навички керівництва. Невміння навчати. Невисока здатність формувати команду» [1].

Таким чином, ефективне освітнє лідерство формується на перетині внутрішніх ресурсів керівника (знань, цінностей, стилю управління) та зовнішніх умов. Для подолання наведених викликів доцільним є впровадження програм лідерського розвитку, менторства, культури підтримки та партнерства, що сприятимуть адаптації управлінської діяльності до сучасних потреб закладу освіти.

Список використаних джерел

1. Вудкок М., Френсіс Д. Для керівника-практика. Розкріплений менеджер. Переклад: Верников А.В., Кавальов А.Ф. В-во «Справа». 320 с.
2. Калашнікова С.А. Актуальність лідерства в умовах сучасних суспільних трансформацій та його вплив на професійну підготовку управлінців. URL: <http://innovations.kmpu.edu.ua/ENFV/index.html>
3. Освітнє лідерство: від теорії до практики : монографія / авт. кол.; за наук. ред. В. Р. Міляєвої. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/36659>